

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
1626-18

meddelad i Stockholm den 19 mars 2019

KLAGANDE
Solna kommun
171 86 Solna

MOTPART
AA

Ombud: BB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Kammarrätten i Stockholms dom den 28 februari 2018 i mål nr 7576-17

SAKEN
Avgift enligt 8 kap. socialtjänstlagen

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens domslut.

BAKGRUND

1. En kommun har rätt att ta ut skäliga avgifter för vissa sociala tjänster, bl.a. för bostad i särskilt boende. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader och får inte heller uppgå till ett så högt belopp att den enskilde inte har tillräckliga medel för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp).
2. I förbehållsbeloppet ingår boendekostnad och ett minimibelopp som ska täcka normalkostnader för bl.a. livsmedel, kläder, hushållsel och telefon samt före 2019 även radio- och TV-avgift. Om den enskilde för någon av posterna inte har någon kostnad – därför att den t.ex. ingår i avgiften eller hyran för bostaden – får kommunen minska minimibeloppet i skälig omfattning.
3. AA bor i ett särskilt boende i Solna kommun. I januari 2017 beslutade kommunen att vid beräkningen av hennes förbehållsbelopp minska minimibeloppet med bl.a. 195 kr per månad avseende kostnad för radio- och TV-avgift, eftersom hon inte hade någon sådan kostnad då den ingick i avgiften för bostaden. Beloppet motsvarade månadskostnaden för en radio- och TV-avgift.
4. AA överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm och anförde att kommunen borde ha minskat minimibeloppet med ett lägre belopp, eftersom kommunen inte betalade en radio- och TV-avgift för varje boende utan en enda avgift för samtliga boende som utslaget på dessa innebar en kostnad för kommunen på fem kronor per hushåll. Förvaltningsrätten avslag överklagandet.
5. Kammarrätten i Stockholm, som biföll AAs överklagande dit, konstaterade att kommunen betalade en enda radio- och TV-avgift för samtliga TV-mottagare på boendet och att det därför inte var skäligt att minska minimibeloppet med ett belopp som fullt ut motsvarade månadskostnaden för en sådan avgift.

DOM

Mål nr
1626-18

YRKANDEN M.M.

6. *Solna kommun* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer nämndens avgiftsbeslut samt anför följande. AA tillhandahölls radio- och TV-avgift genom den avgift hon betalade för boendet. Denna kostnadspost behövde således inte täckas av förbehållsbeloppet och skulle därför räknas av från det schabloniserade minimibeloppet. En minskning motsvarande den normala kostnaden för radio- och TV-avgift framstår som rimlig med hänsyn till att minimibeloppet avser normalkostnader och inte faktiska kostnader.
7. AA har beretts tillfälle att yttra sig men har inte hörts av.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

8. När avgift för bostad i särskilt boende fastställs ska den enskilde först tillgodoräknas ett förbehållsbelopp som är avsett att täcka normala levnadskostnader. Frågan i målet är hur den del av beloppet som avser andra kostnader än boendekostnaden ska bestämmas när den enskilde inte har en viss kostnad därför att den ingår i avgiften.

Rättslig reglering

9. Bestämmelser om avgifter för stöd- och hjälpinsatser inom socialtjänsten finns i 8 kap. socialtjänstlagen (2001:453).
10. Av 2 § första stycket framgår att kommunen får ta ut skäliga avgifter för bl.a. bostad i särskilt boende enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader.

DOM

Mål nr
1626-18

11. Enligt 6 § får avgifterna inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp).
12. Kommunen ska enligt 7 § första stycket bestämma den enskildes förbehållsbelopp genom att beräkna dennes levnadskostnader, utom boendekostnaden, med ledning av ett minimibelopp. Minimibeloppet ska enligt tredje stycket täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel samt till och med den 31 december 2018 även radio- och TV-avgift.
13. Kommunen får med stöd av 8 § andra stycket 2 minska minimibeloppet i skälig omfattning om den enskilde inte har en kostnad för en sådan post som anges i 7 § tredje stycket därför att kostnaden ingår i avgiften eller hyran för bostad i särskilt boende.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

14. En kommun får ta ut skäliga avgifter för stöd- och hjälpinsatser, bl.a. för bostad i särskilt boende. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader. När avgifterna för en enskild person fastställs ska denne först tillgodoräknas ett förbehållsbelopp.
15. Syftet med förbehållsbeloppet är att den enskilde ska tillförsäkras medel för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader. Förutom boendekostnaden ingår i förbehållsbeloppet ett minimibelopp som ska täcka normalkostnaderna för en rad uppräknade vanliga poster i ett hushåll.
16. Minimibeloppet avser schabloniserade normalkostnader och inte den enskildes faktiska levnadskostnader (prop. 2000/01:149 s. 39). Detta till skillnad från boendekostnaden där det är den faktiska kostnaden som avses (RÅ 2008 ref. 28).

DOM

Mål nr
1626-18

17. Om den enskilde inte har en kostnad för en sådan post som omfattas av minimibeloppet och detta beror på att kostnaden ingår i avgiften eller hyran för bostaden får kommunen minska minimibeloppet i skäligen omfattning. Skälet till att minimibeloppet får minskas i en sådan situation är att den enskilde antas göra en kostnadsbesparing genom att bo i ett sådant särskilt boende där posten tillhandahålls utan extra kostnad.
18. Det faktum att minimibeloppet består av schabloniserade normalkostnader talar för att även den kostnadsbesparing som den enskilde antas göra genom att bo i ett särskilt boende ska beräknas på ett schablonmässigt sätt, oavsett vilken faktisk besparing som boendet medför för denne. Storleken på denna antagna kostnadsbesparing påverkas inte heller av vad kommunen betalar för posten i fråga.
19. Mot denna bakgrund anser Högsta förvaltningsdomstolen att kommunen haft fog för sitt beslut och överklagandet ska därmed bifallas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Margit Knutsson, Inga-Lill Askersjö, Mahmut Baran, Leif Gäverth och Helena Rosén Andersson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Linda Funk.